

Eesti Majandus

Tööstuse, kaubanduse ja rahanduse ajakiri

7. köide Tallinnas, teisipäeval, 15. septembril 1925. Nr. 38 (132)

Sisu:

Toimetuse kommentaar

Prof. Dr. Ed. Berendts: Über den Vorschlag
eine Vermögenssteuer in Estland einzuführen

Ins. I. Verus: Tehnilised andmed vabriku ka-
telde põlevkivi kütte kohta .

Sise- ja väljamaa kroonika

Teated ettevõtete tegevusest

Isiklikud teated

Raha- ja kaubaturu ülevaated

Ilmub kord nädalas

Väljaandja: Eesti Majanduspoliitiline Selts, Tallinnas

E e s i i P a n k

Osakonnad kõigis maakonnad-linnades.

Arvele seis 31. augustil 1925. a.

A k t i v a :

Kassa a) pangatähed	490.010,700.—
b) riigikassatähed, vahetus- raha jne.	405.711,842,50
Väärtpaberid	895.722,542,50
Kulla arve väljamaal	103.218,629.—
Välisvaluuta	458.762,752.—
Laenuid välisvaluutas	75.559,066.—
Diskonteeritud vekslid	227.652,330.—
Konto-korrent arved	1.693,039,148.—
Akred., garant. ja muud laenuid	3.066,059,757.—
Mitmesugused nõudmised	574.945,770,50
Väljamaa korrespondendid „Nostro“	481.276,798,50
Korrespondendid välisvaluuta „Loro“	236.457,128.—
Korrespondendid „Loro“	90.299,552.—
Osakonnad	3.030.—
Mitmesugused arved	119.554,365.—
	290.174,120.—
	<u>8.312.724.988,50</u>
Vääritud depoo	2.644.005,864.—
Inkasso dokumendid	263.023,261.—

P a s s i v a :

Põhikapital	250.000,000.—
Tagavarakapital	207.945,760.—
Amortisatsioon kapital	4.327,466,50
Pangatähed	2.250.000,000.—
Riigikassa	2.612,560,987.—
Hoiusummad	1.583.532,914.—
Väljamaa korrespondendid „Nostro“	1.035,479.—
Korrespondendid välisvaluuta „Loro“	214.576,042.—
Korrespondendid „Loro“	10.825,453,50
Akreditivid ja garantid	534.740,431,50
Osakonnad	123.850,147,50
Mitmesugused arved	519.302,321,50

8.312.724.988,50

Juhatus.

Pank toimetab kõiki pangaoperatsioone kodu- ja väljamaal.

EESTI MAJANDUS

TÖÖSTUSE, KAUBANDUSE JA RAHANDUSE AJAKIRI

Tellimise hind: aastas Emk. 1000.— Väljamaale Emk. 2000.—
poolesaastas " 500.— " " 1000.—

Toimetuse aadress: Pikk tänn. 40, Tallinnas, tel. 29-39 Talitus: Lai tänn. 38, Graafiline Ühing „Kiri“. Telef. 18-66

7. köide. Tallinnas, teisipäeval, 15. septembril, 1925. Nr. 38 (132)

Sisu: Toimetuse kommentaar. Prof. Dr. Ed. Berendts: Über den Vorschlag eine Vermögenssteuer in Estland einzuführen. Ins. I. Verus: Tehnilised andmed vabrikute katelde põlevkivi kütte kohta. Sise- ja väljamaa kroonika. Teated ettevõtete tegevusest. Isiklikud teated. Raha- ja kaubaturu ülevaated.

Tallinnas, 14. septembril 1925. a.

Vene tellimised. 11. skp. Tallinnas alla kirjutatud suurem leping paberimüügi kohta Venemaale, mille üldsumma tõuseb 4,5 milj. kuldrublani ehk 900 milj. margani, on tõenduseks, et loomulikka majanduslisi sidemeid ja vahetusi mõlemapoolsete isiklike tüütude ja väiklaste intriigidest abil siiski kuigi kauaks rikkuda ei suudeta. Tihedam majandusline ühendus meie idanaabriga on, nagu meie seda mitmel puhul alla oleme kriipsutanud, mõlemale poolele kasuks. Eelnimetatud tellimine annab meie paberivabrikutele ümmarguselt kaheksaks kuuks tööd, mis tähendab, et vabrikute tootmine, kui ka teisi turgi arvesse võtta, vähemalt aastaks kindlustatud on. Arusaadavalt loob Nõukogude Vene oma tellimistega Eestis ühtlasi ka turu oma saadustele, kus meie teatavasti toiduainete ja nafta alal esimeses järjekorras just Vene turult ostjad oleme, kui ainult seal neid aineid pakutakse ja võimalusi luuakse nende eest maksta.

Oleks soovida, et need tellimised mitte ainult ühe tööstusharuga ei piirduks, vaid ka teistele aladele ulataks, sest sellega kaoks soovimatud kõikumised Eesti-Vene kaubavahetuses, mida viimaste aastate jooksul mitmel puhul on olnud võimalik tähele panna.

Kuuldavasti ongi ka meie nahatöösturitel ja kaugemas järjekorras tekstiiltööstusel ning metallitehastel teatud väljavaateid tellimiste saamiseks.

Eesti paberitööstuse arenemine.

Sel puhul ei ole asjata meele tuletada meie paberitööstuse viimaseid edusamme. Teatavasti tõusis juba läinud aastal Eesti paberivabrikute tootang üle ennesõjaaegse, ulatades 29.763 tonnini

27.655 tonni vastu 1913. a. Käesoleva aasta esimese kaheksa kuu jooksul on tootang rõõmustaval viisil sama kiiresti arenenud. Andmete põhjal, mis meile paberitööstuse ringkondadest teatavaks tehtud, oli vabrikute tootang 1. jaanuarist kuni 1. septembrini:

Paber . . .	25.785 tonni
Puumass . .	14.806 "
Tselluloos .	10.780 "
Kokku . . .	51.371 tonni

Andmed käivad kogu meie paberitööstuse ettevõtete kohta, ühesarvatud ka puumasse vabrikud Jägalas, Tammikul, Vändras, Veneveres, Jändjal, Joaveskil, Saunjas ja Kaunissaarel. Nende järele tõuseks tööstuse kogu aastane tootang ümmarguselt 77.000 tonni peale, mis annaks, kui 1913. a. tootang 100 võtta, üldtootangu üksikutele aastatele nagu alamal:

1921. a.	69,1
1922. a.	92,4
1923. a.	101,4
1924. a.	125,6
1925. a.	166,1

Käesoleva aasta kaheksa kuu paberi tootangust on sisemaal müüdnud 3040 tonni, kuna ülejäänud 22.745 tonni, ehk 88%, tootmine on välja on veetud.

Peale eelpoolnimetatud suure tellimise on vabrikud ka jooksvate tellimistega välismaile hästi varustatud. Nii saadud alles hiljuti suurem tellimine Greekast. Kahjuks on aga hinnad ilmaturul viimasel ajal langewa tendentsiga. Praegune hind on 15 nistr. Inglis tonnist fob. Tallinn, mis umbes 440 marka on puuda eest, missugust hinda ka meie siseturu jaoks noteeritakse.

Läti majandaspoliitika põhijooned.

Rahaministri 12 punkti, mis meie omal ajal „Eesti Majanduses“ ära tõime, on valitsuse poolt läbi vaadatud ja nüüd lõpulikul kujul 13 punktina avaldatud. Selle järele saab Läti valitsus oma majandus-poliitilistest ülesannetest õige proteksionistlikult aru ja on suurem osa teesistest sihitud just tööstuse toetamise poole. Ühtlasi seatakse teatud sihtjooned üles, missuguses sihis tööstust tuleb arendada, sest kohe esimeses punktis öeldakse, et pikaajalisi laenusid ainult neile tööstustele tuleb anda, mis moodsalt on sisse seatud ja võistlusvõimulised, kõige pealt aga neile, kes omamaa tooresaineid ümber töötavad ehk omamaa tarvidusi täidavad.

Sealjuures on aga ometi näha, et esimeses järjekorras öieti tööstusele ekspordi võimalusi tahetakse muretseda, lubades Läti pangale eksport-tratesid tööstussaaduste peale diskonteerida kuni 6 kuuni võimalikult odava protsendiga. Peale selle võetakse lähemasse eelarvesse vähemalt 2 miljoni latti riiklikeks krediidi fondiks ekspordi toetamiseks, nii et Läti sedasama rada tahab käia, mis suured tööstusmaad viimasel ajal käinud on.

Peale selle tuleb vabrikusaaduste väljaveo juures kõikide tooresainete sisseveo tollid, mida teatud saaduse valmistamiseks tarvitati, täies ulatuses tagasi maksta, ning lõpuks soovitatakse Saeimale, et ta võimalikult pea uue tollitariifi välja annaks, kodumaa tööstuse edendamise ja kaitse seisukohalt välja minnes.

Väljamaa vabrikusaaduste sisseveo takistamiseks avaldatakse Läti Pangale soovi, et ta mingisuguseid laenusid ei annaks väljamaa valmissaaduste vastu, kui need saadused mitte ei ole tooresaineks ehk valmistusabinõuks omamaa ettevõtetele. Peale selle tehtakse riiklistele ettevõtetele kohuseks tellimisi mitte väljamaale anda, kui väljamaa hinnad mitte enam kui 5–15% madalamad ei ole sisemaa omadest.

Põllumajanduse alal näeb programm ette, et järgnevasse eelarvesse suuremad summad üles võetaks maaparanduse jaoks ning põllutöömashinate muretsemiseks. Krediidi andmise juures tuleks eriti piimatalitus-ühisusi ja teisi põllusaaduste organiseeritud produtsente eelistada. Peale selle peetakse tarvilikuks väljaveo kontrolli sisse seada linaseemnete, konservide, jookide, puuvilja ja juustu jaoks, ning nõutakse, et rohkem rõhku pandaks maa ja veeteede

parandamise peale, ning läbikäimise võimaluste arendamise peale kaugemates maa-nurkades.

Sellega võrreldes, mis tööstusele on lubatud, on öieti põllumajanduse programm väga vähe ütlev ja ei avalda neid sihte, mille poole põllumajanduse alal püüda tahetakse. Seda programmi lugedes jääb mulje, nagu peaks valitsus Läti eeskätt just tööstusriigiks, kusjuures riik töösturitele niihästi sise- kui ka välisurgudel oma otsekohest avitavat kätt pakub. Võrreldes viimase aja Eesti majanduspoliitikaga on igatahes Läti kavatsused palju tööstussõbralikumad.

Über den Vorschlag eine Vermögenssteuer in Estland einzuführen.

Prof. Dr. Ed. Berendts.

II.

Es ist klar, dass diese gewaltige Steuer einen schweren Einfluss auf das ganze soziale Leben haben musste. Eine schwere Besteuerung ruft immer ein Steigen der Güterpreise hervor und das reflektiert sowohl auf den Staat, als grössten Konsumenten, als auch auf die Masse des Volkes. Der Geldlohn steigt, aber der Reallohn sinkt, so dass Staat und Volk gleichermaßen leiden.

Bei uns in Eesti würde eine materielle Vermögenssteuer unbedingt schädlich wirken, selbst wenn sie nicht die Höhe der deutschen Steuer von 1919 erreichen würde.

Willkommen wäre sie nur denjenigen, die unter der Maske einer Steuerreform einen totalen Umsturz der sozialen und staatlichen Ordnung anstreben. —

Deutsch-Österreich führte 1920 (Gesetz vom 21. Juli 1920) eine der deutschen ähnliche Vermögenssteuer ein (einmalige grosse Vermögensabgabe.) Als Zweck dieser Steuer war angegeben: Hebung des Geldwertes, Verringerung des Banknotenumlaufs, Tilgung der Kriegsschulden, Beschaffung ausländischer Valuta. Im Gesetz standen die Worte: „Wird die Vermögensabgabe in anderen Vermögensgegenständen (also nicht Staatsschuldscheinen, Banknoten u. s. w.) in den Besitz der mit der Finanzierung der Vermögensabgabe betrauten Anstalt treten, so sind sie, zur Beschaffung ausländischer Zahlungsmittel für die dringenden Bedürfnisse der Volkswirtschaft zu verwenden.“ Der Zweck konnte wohl kaum erreicht

werden. Vor Inflation und Teuerung ist Österreich trotz dieser Opfer nicht geschützt worden. In Österreich besteuerte das Gesetz auch die Gebrauchsgegenstände, besonders die Luxusgegenstände (Gold, Silber, Platin, un gefasste Perlen und Edelsteine), inländisches und ausländisches Metallgeld, Gebrauchs-, Schmuck-, und Ziergegenstände, Antiquitäten und Kunstgegenstände. Sie konnten in natura abgetreten werden und sollten dann von dem besonderen Finanzierungsinstitut zu Gunsten des Staates verkauft werden.

Wien mag an solchen Gegenständen reich gewesen sein. Ob man in Reval oder Dorpat, Pernau, grosse Schätze dieser Art finden würde, mag dahingestellt bleiben. —

An eine der deutschen oder österreichisch ähnliche Vermögenssteuer ist bei uns in Estland wohl kaum zu denken. Also muss wohl eine andere Art von Vermögenssteuer ins Auge gefasst sein, — nicht eine materielle oder reelle, sondern eine formelle, nominelle. —

Solche „formelle“ Vermögenssteuern sind die nach dem preussischen Muster von 1893 auch in anderen Staaten eingeführte sog. Ergänzungssteuern. Sie sind „formelle“ Vermögenssteuern, weil das Vermögen nur als Steuerbemessungsgrundlage gilt, als Steuerquelle dient aber das Einkommen. Darum ist der Steuerfuss gering (in pro Mille, nicht in Prozent), so dass der Vermögensstock nicht berührt wird. Genau genommen sind diese Vermögenssteuern entweder Ertragsteuern, teilweise Aufwandsteuern. Letzteres sind sie darum weil auch dasjenige in Grundbesitz bestehende Vermögen, welches kein Einkommen gewährt, wohl aber Ertrag geben könnte, in die Schätzung mit eingezogen wird und zwar nach dem „gemeinen“ oder Verkehrswerte. Das bewegliche Gebrauchsvermögen, wenn es auch aus Luxusartikeln besteht, wird nicht besteuert.

Aufwandsteuern sind sie, weil das ertragslose unbewegliche Vermögen (Park, Jagdgründe, Gärten) der Besteuerung unterliegt. Der Zweck dieser Steuern ist das sog. fundierte Einkommen stärker zu belasten, wobei der Steuerfuss progressiv ist. Dabei wird die Besteuerung des Vermögens in gewisse Beziehung gesetzt zur Einkommengrösse und die individuellen Verhältnisse der Steuerpflichtigen in Betracht gezogen. —

Haben wir in Estland Veranlassung eine solche Ergänzungssteuer einzuführen? Wohl kaum.

Erstens haben wir eine allgemeine Einkommensteuer, die dank den Novellen von 1922 und 1924 vollkommen genügend gestaltet ist, das fundierte Einkommen höher besteuert als das unfundierte (dank der Bestimmung, dass das steuerfreie Minimum bei Bezug von unfundiertem Einkommen höher ist, als bei fundiertem).

Zweitens liegt ein grosser Unterschied vor, zwischen dem Steuersystem Preussens im J. 1893 und demjenigen Estlands. Als die Ergänzungssteuer in Preussen eingeführt wurde, wurden die Staatsrealsteuern (Grundsteuer, Haussteuer und Gewerbesteuer) für den Staat ausser Hebung gesetzt und den Kommunen überlassen. Bei und ist das nicht geschehen. Unsere Realsteuern geben eine bedeutende Einnahme dem Staat (wir haben ihrer vier: die Grundsteuer, die Steuer auf Immobilien in Städten und Flecken, die Gewerbe- und Handelssteuer und die Kapitalrentensteuer, vulgo Kuponsteuer genannt). Und daneben gibt es noch Kommunale Steuern auf Immobilien. Also das fundierte Einkommen unterliegt einer sog. Praecipualbesteuerung. Was soll also eine Ergänzungssteuer bezwecken? Man kann erwidern, dass die Staatsgrundsteuern nur das immobile Erwerbsvermögen, die Kapitalrentensteuer nur das mobile Erwerbsvermögen besteuern. Unbesteuert bleibt das an Wert nicht unbedeutende immobile und mobile Gebrauchsvermögen.

Das Ziel — das nicht ertraggebende Vermögen zur Besteuerung heranzuziehen, kann auf andere Weise erreicht werden: durch eine Reform des aus russischer Zeit stammenden Gesetzes (1910) über die Besteuerung der städtischen Immobilien: in dem Sinne, dass nicht der Ertragswert, sondern der Verkehrswert zur Bemessungsgrundlage genommen wird. Eine Besteuerung des mobilen Gebrauchsvermögens müsste aber eine geradezu inquisitorische Einmischung in alle häuslichen Verhältnisse nach sich ziehen. Vielleicht meinen Diejenigen, die für eine Vermögenssteuer in Estland plädieren eine Nachahmung der Badischen Steuerreform von 1906? Das Gesetz von 1906 hat die ganze Ertragsbesteuerung in eine Vermögenssteuer aufgelöst. Die Ertragssteuern (Grundsteuer, Gebäudesteuer, Gewerbesteuer u.s.w.) sind durch sogenannte Vermögens-Partial-Steuern ersetzt. D. h. nicht der Ertrag gilt als Steuerbemessungsgrundlage, sondern das Vermögen. Das liesse sich hören! Ob, das aber die Absicht ist, das ist die Frage.

Die Veranlagung der Vermögenssteuer ist keine einfache Sache. Sie setzt umfangreiche, langdauernde Katasterarbeiten voraus, und das Vermögenskataster müsste nicht stabil sein, sondern erfordert eine fortwährende Evidenzhaltung und Revision. Darauf weist ein Mann hin, der als Gönner des Sozialismus bezeichnet wurde, Adolf Wagner. Er sagt: „Trotz aller Mängel der Realsteuern: wenn diese Steuern einmal bestehen, ist es wohl öfters einfacher, mit ihnen, statt durch eine besondere Vermögenssteuer, die höhere Besteuerung des fundierten Einkommens zu verwirklichen. Auch das ist eben eine Zweckmässigkeitsfrage, die nach den Umständen der einzelnen Länder verschieden zu entscheiden ist. Hat man zwischen der neuen Einführung (oder durchgreifenden Erneuerung) der Ertragsteuern und derjenigen der Vermögenssteuer zu wählen, so mag die letztere den Vorzug verdienen, weil sie und wenn sie leichter und sicherer durchzuführen ist. Bei qualitativ und quantitativ sehr differenziertem Vermögensbesitz sind aber die Aufgaben kaum geringer, als bei Ertragsteuern in diesem Falle, um gar zu ungenügende Einschätzungen und Deklarationen bei der Vermögenssteuer zu vermeiden. Man müsste auch bei der Vermögenssteuer, wenn man nicht auf brauchbare Daten der Ertrag- oder (wie in Preussen) der Einkommensteuer zurückgreifen kann, für einigermaßen genaue Veranlagung schwierige, verwickelte Katasteroperationen vornehmen. Speziell die Besteuerung des im Kreditverkehr verlienen beweglichen Vermögens, des Besitzes von Wertpapieren und Schuldforderungen aller Art, machte dann hier mindestens ebenso grosse Schwierigkeiten, wie bei der Kapitalrentensteuer und bei der allgemeinen Einkommensteuer, die Besteuerung des Grund- und des gewerblichen Vermögens kaum kleiner als unsere modernen Grund und Gewerbesteuern“.

Wir schliessen unsere Auseinandersetzungen mit einem Zitat aus dem Werke Max Haeckels „Lehrbuch der Finanzwissenschaft Band I:“ „Der sozialpolitische Zweck der Steuer ist zu verwerfen. Wenigstens in dem Sinne, dass die Steuer ein Mittel zur Regulierung der Verteilung des Volkseinkommens und Volksvermögens, zur Korrigierung der Wirkungen des freien Verkehrs ist oder sein soll. Das Gleiche gilt von den weiteren Zweckfunktionen der Steuer, regulierend in die Verwendung des Einzeleinkommens und Einzelvermögens einzugreifen. Zunächst steht

diese ganze Auffassung in Widerspruch zu den allgemeinen Aufgaben der Finanzwirtschaft überhaupt. Denn, wie bereits hervorgehoben wurde, ist diese nicht Selbstzweck, sondern Mittel zum Zweck. Analogerweise gilt das Gleiche von dem Hauptmittel der Finanzwirtschaft, von der Steuer. Eine Besteuerung in diesem sozialpolitischen Sinn vermöchte zwar durch reelle Vermögens- und stark progressive Einkommen- und Erbschaftssteuern die wirtschaftlichen Mittel bestimmter Kategorien von Einzelwirtschaften zu beschneiden und erheblich zu kürzen, aber an sich noch keine andersartige Verteilung dieser Wirtschaftsmittel herbeizuführen. Sie könnte bestenfalls nur verhüten, dass Vermögensmassen über eine bestimmte Grenze hinaus wachsen. Eine Veränderung der Verteilung des Volksvermögens könnte erst durch die Verwendung der so gewonnenen Kapitalien bewirkt werden. Die weiteren volkswirtschaftlichen Folgen dieses Verfahrens für die Bildung des Volkseinkommens überhaupt und für seine Verteilung unter die einzelnen sozialen Klassen sind schlechterdings unübersehbar. Die grösste Unsicherheit des Besitzes und Erwerbes, sowie eine Lähmung jeglichen Unternehmungsgeistes müssten sich als Begleiterscheinungen einstellen. Zudem ist es mehr denn fraglich, ob durch einen solchen gewaltsamen Eingriff eine bessere Vermögens- u. Einkommensverteilung zu erzielen wäre, als durch die Vorgänge des freien Verkehrs, der durch Sitte, Gesittung und Recht gebündigt und geläutert wird. Endlich würde die Wohlfahrt der ganzen Volkswirtschaft dem jeweiligen und wechselnden Launen zufälliger parlamentarischer Majoritäten preisgegeben sein, die nicht nur das Mass der „sozialpolitischen Steuer“, sondern auch die Verwendung ihres Ertrags in der Hand haben würden. Keine Regierung würde aber stark genug sein, etwaigen Zerstörungsgelüsten einen wirksamen Damm entgegensetzen.“

Tehnilised andmed vabrikute ka- telde põlevkivi kütte kohta.

Ins. I. Verus.

Riiklise Põlevkivi Tööstuse paviljonis näitus-messil olid välja pandud andmed põlevkivi kütte proovide kohta, mis läbi viidud Tehnilise järelvalve seltsi juures töötava küttekollete komisjoni ja seltsi oma inseneeride poolt. Põlevkivi kütte probleemi lahendus on meile rahvamajandus-

	P r o o v i d							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Põlevkivi sort	I s o r t			II sort	Erisort	III sort	Kiht D	Pulber
	Kukuruselt	Kukurus.	Kohflast	Kohtl.	Kohtla peenike	Kohtla		
Tarvitatud aine kütteväärtus kal.	4000	3885	3022	2652	2485	2386	2396	2964
Küttekolde süsteem	Kallak restid schaht eelküttek.	Plaan restid eelküt- te kolde	Käsiisi lii- kuv. plaan restid	Meh. liikuv trepprest eelküttek.	Kettrest ühes õhu eelsoedus.	Plaanrest ühes kunst- lise tõmbega	Mehaan. liikuv trepprest	Pulbri kütte „Orange“
Kalla süsteem	Leektorud Lancash.	Tulitorud Pauksch	Vesitorud Garbe	Leektorud Lancash.	Vesitorud Bab. & Wilcox	Vesitorud Steinm.	Vesitorud Bab. & Wilc.	Vesitorud Steinm.
Kalla soendus. koormat.	27,1	14,6	13,7	26,1	15,4	6,3	12,7	22,7
1 kg. põlevkivi aurutas veft netto	3,55	2,72	3,01	2,42	2,58	1,94	1,87	3,86
Soojusest ära kasutatud								
katlas 0/0	56,8	44,8	55,0	58,3	61,4	46,9	32,3	68,0
ülekuum. 0/0	—	—	8,6	—	4,9	5,1	4,3	11,0
ökonom. 0/0	7,9	—	7,35	13,5	—	—	—	—

lisest seisukohast suure tähtsusega, mida lugemata korrad alati alla kriipsutatakse, sellepärast toon mõned tehnilised andmed nende proovide kohta.

Tabelist näeme, et meil tarvitatakse küttekolletes kõiki põlevkivi sorte (riiklise kaevanduste nomenklatuuri järele), mis müügile tulevad, ainult kihti D pole senini müügile lastud tema suure tuha protsendi tõttu (proovi analüüs andis veevabas aines 64% tuhka). Kõiki põlevkivi sorte võib põletada, kuid missugust sorti tarvitada ja missugust küttekollet tema jaoks ehitada teatud olude jaoks, et kõige ökonomilisemalt kütta, tuleb lugeda veel lahtiseks küsimuseks. Üksikutel juhustel lahendatakse seda küsimust ühte ehk teistmoodi, kuid mitmekülgseks asja valgustamiseks puuduvad veel andmed. Tähtis on, et kõikide sortidega katseid tehtakse, ning iseäranis tuleb tervitada katseid III sordi põlevkivi kütmisega, sest nagu teada, on põlevkivi kaevandustes võrdlemisi suured kolmanda sordi tagavarad, mille realiseerimiseks peab leidma teid.

Põlevkivi omadused on võrdlemisi mitmesugused, kui sortide järele, nõnda ka üksikutes sortides enestes. Proovidel olid kütteväärtused 4000 kal. kuni 2400 kal., s. o. ühel sordil on soojusekogu umbes 75% võrra suurem, kui teisel. Üksikutes sortides on ühel põlevkivil soojusekogu 25% suurem, kui teisel. Kütteväärtusega on seotud niiskus, tuha protsent ja tükkide suurus. Vabriku praktikas on aga väga tähtis, et kui kütmiseks tarvitatakse mingi-

sugust põlevkivi sorti, millel teatud omadused, siis viimased olgu alati ühesugused. Nemad ei tohi kõikuda suuremates piirides, sest põlevkivi küttekolde on võrdlemisi paendumata ning ei või töötada mitmesuguse kiviga, näiteks, kui kolle keskmise niiskusega põlevkivi juures rahuldavalt töötab, siis suurema niiskusega kivi juures võib juba mitte anda nõuetavat kogu auru. Tarvis on täpsemalt kindlaks määrata põlevkivi müügi sortide omadused ja nendest kinni pidada müügile lastava kivi juures. Tuleb soovida selle küsimuse kiiremat lahendust, sest algatus on juba tehtud vabrikantide ühisuse poolt.

Missugused põlevkivi küttekolde on olemas? Näeme, et proovimised on läbi viidud mitmesugustel küttekolletel. Praktilises elus ei ole ka veel üks teatud küttekolde süsteem teatud põlevkivi sordi jaoks läbi lõõnud, vaid iga küttekolde ehitaja läheb oma rada; meie ei ole veel lõpulikult välja jõudnud katsete ajajärgust ning sellepärast mida suurema arvu küttekollete süsteemide kallal töötatakse, seda rutem jõuame soodsate tingimiste juures ratsionaalsete küttekollete ehitamiseni. Meie nõrgaks küljeks on väheldane põlevkivi kütte süstemaatiline uurimine ning eri küttekollete firmade puudumine. Võrdluseks võiks tuua Saksamaa firma Schmidt, mis mitmed head aastad turbaküttele alal on töötanud ja nüüd välja töötanud teatud tüüpi turbaküttekolde, mis meil Eestis ka umbes 10 katla juures üles seatud. Väljamaa firmad, kes Eestis on ehi-

tanud küttekoldeid põlevkivi jaoks, võtavad harilikult küttekolde ehitusviisi mõne tüübilise kivisõe ehk pruunsõe jaoks ning katuvad nendes põlevkivi kütta. Enamasti tuleb läbi viia aga rida täiendusi nende kollete juures, mis kuludega seotud, nendest aga loobuvad suuremalt jaolt firmad, kas kartusest suurte väljaminekute ees ehk majanduslistel põhjustel, kalkuleerides, et mõne kolde tüübi lõpulikult väljatöötamiseks tuleb rohkem raha sisse panna, kui pärast teenida saab selle tüübi ehitamisega, sest suuremaid vabrikute katlaid, kuhu üks ja seesama küttekolde tüüp soodne oleks, on meil ikka võrdlemisi vähe. Eesti oma firmadest pole ka veel ükski võinud esitada väljatöötatud tüüpi, sest küttekolde ehitus tundmatu kütteaine jaoks on ikka seotud teatud raskustega, on tarvis ülesleidlikkust ning süsteemataolist uurimist ja töötamist küttehnikal alal. Praegu aga töötavad meil küttekoldeid, mis projekteeritud ning ehitatud majanduslises teel vabrikute omade tööstusinseneride poolt. Siin tuleb eriti alla kriipsutada võrdlemisi paljude aurussisseadete omanikkude soovi, ära oodata kuni teised põlevkivi kütte katseajajärgu haigused on üle elanud, et siis väiksemate kuludega soodsamaid küttekoldeid ehitada. Iseenesest väga hea soov, kuid praegusel ajal ebakohane, ning meie peame tervitama neid isikuid ja asutusi, kes vaatamata raskuste peale on katsunud üle minna ja ka üle läinud põlevkivi kütte peale. Jääb soovida, et lähemas tulevikus valitsuse asutused, tehnilised seltsid ja õppeasutused, küttekollete omanikud ja ehitajad suuremas kontaktis töötavad, et meie 2–3 aasta pärast võiksime kütta põlevkiviga tehniliselt ja ökonoomiliselt täiesti rahuloldavalt.

Eelpool tabelis toodud arvud näitavad praktilisi järeldusi meil olevate küttekollete juures.

Kas praeguste küttekollete süsteemide juures võime saada katlalt nõnda palju auru, kui harilikkudes tingimistes võimalik? Vastus jaatav, ainult III sordi juures oli küttekolde mitterahuloldav, nõnda et katel andis alla $\frac{1}{2}$ nõuetavast auru kogust.

Kõige paremini tehniliselt kasutatakse põlevkivi pulbri kütet (proov Nr. 8). Peenema põlevkivi, nagu III sordi, põletamiseks on võimalused olemas. Küttekollete kohta, mis tähendatud proovides Nr. 1, 3, 4, 5, ei või öelda, missugune tehniliselt otsekohe parem, sest katla kasutus-koeffitsient kõigub võrdlemisi ühtlastes piirides 55–60%. Siin tuleb tähendada, et proovides Nr. 1 ja 4 ei mõõdetud auru niiskust, kuna ülekuumen-

dajad ei ole, ning proovis Nr. 5 on õhu eelsoendamise aparaat, mida teistel kateldel ei ole, sellepärast on katla kasutus-koeffitsiendid nendes proovides kahe võrra kõrgemad, kui oleks tarvis mitme katla absoluutseks võrdlemiseks, mida aga võrdlemisi raske täpselt läbi viia. Küttekollete juures, mis tähendatud proovis Nr. 2, 6, 7, tuleb veel täiendusi ning parandusi ette võtta.

Keskelt läbi tuleb katla ja küttekollete sisseadetes veel niisuguseid täiendusi läbi viia, et katla kasutus-koeffitsient mitte olla 65% ei oleks lihtsamate kollete juures, tuhas põlemata osade protsent ei oleks mitte üle 2, õhu ülejäägi koeffitsient ei oleks üle 1,3–1,4 j. n. e.

Põlevkivi suitsu küsimus, mis nõnda tihti elavateks vaielusteks põhjust annab, ei sünnita teoreetiliselt mingisuguseid raskuseid maa (veduri katlad väljaarvatud) katelde juures, praktiliselt aga nõuab täpset arusaamist suitsu põhjustest ning vastavate nõudmistest läbiviimist, mida aga mõnikord liig ükskõikseks tehakse.

Kas põlevkivi kütte tuleb odavam, kui teised või mitte? Küsimus, mis viimaste aastate jooksul meil alati päevakorras seisab. Läbiviidud proovide kohta puuduvad veel, kahjuks, lõpulikult kokkuvõetud andmed.

Võib aga kahtlemata öelda, et põlevkivi kütte odavam tuleb kivisõe küttest.

Näiteks, mineval aastal avaldatud ühe vabriku andmete järele läks II sordi põlevkivi kütte juures 1000 kl. auru maksma ühes kõigi kuludega umb. 310 marka. Kivisõe kütte juures läheks 1000 kl. auru maksma ühes kõigi kuludega umbes 380 marka, lugedes kivisõe puuda hinnaks 40 marka suuremas partiiis vabriku hoovi peal ning aurusaavutuse koeffitsiendiks 7. Vähemates partiides läheb süsi maksma umbes 43–45 marka puud, mis 1000 kl. auru hinnaks annab umb. 400–420 marka.

Kirjad toimetusele.

„Eesti Majandus’e” toimetajale.

V. a. h-ra toimetajal!

Palun lahkesti lubada ruumi „Eesti Majandus’es” järgnevatele ridadele.

M. Martina sulest on ilmunud „Eesti Majandus’es” nr. 33 artikkel „Mõnda asumaa statistikast”.

Selles artiklis on suurema kergusega käsitatud niipalju küsimusi, et arvatavasti võimata oleks „Eesti Majandus’el” ruumi anda vastusele, mis kõiki neid küsimusi puudutaks. Sellepärast lühidalt. Kõigepealt tahab h-ra Martina „Eesti Majanduse” lugejatele selgeks teha, et tema artikkel ei ole mitte lihtsalt sub-

jektivne rensensioon ühele Keskbüroo väljaandele, vaid põhimõelise alusega. Nimelt, käesolevaga tahetakse kinni naelutada neid puuduseid, mis ametlikus põllumajandusstatistikas ette tulevad, kuna „puuduseid puudusteks tunnistada ei taheta ja puuduste teed edasi käitakse“.

Ametlik statistika on oma puudustest 3 aastat järgimööda rääkinud igal juhusel, sest 3 aastat järjest on Keskbüroo tähtnud põhjalikku põllumajanduslikku üleskirjutamist läbi viia ja on sel puhul küllalt täielikult kõiki puuduseid põllumajandusstatistika alal ette toonud. Et Keskbüroole selleks raha ei antud, ei ole Keskbüroo süü. Edasi toob näitena h-ra Martina ette, sissejuhatavas osas, et maareformi teostamisel on niisugused tähtsad andmed registreerimata jäänud, nagu maatahtjate arv ja koosseis. Kas ehk h-ra Martina ei ole teada, et 1923. aasta riigikogu eelarvekomisjonis riigikoguliige h-ra Martina Keskbüroo juhatajale küsimuse ette pani, — missuguses seisukorras on meie maareformi statistika, ja et sellele küsimusele Keskbüroo juhataja vastas, „et kahjuks on mõned väga tähtsad küsimused, algusest peale (s. t. enne Keskbüroo'd) registreerimata jäänud, näiteks maatahtjate arv ja koosseis, põllutööliste arv rekviereeritud mõisatas jne.“ Missuguseid teisi puuduseid põllumajandusstatistikas tunnistada ei taheta, jäägu h-ra Martina saladuseks.

Pärast sissejuhatust asub h-ra Martina teemi juurde „Mõnda asumaa statistikasi“. Kõigepealt etteheited — väljaande hilise ilmumise kohta. Sealjuures saab lugeja mulje, et siin süüdlaseks on väljaandja — Keskbüroo. Ei sõnagi sellest, et käesolev töö on Põllutöministeeriumi eriuuring, et Keskbüroo siin ainult kirjastajana tegutses, et Keskbüroo isegi tööjõude abiks andis Põmin'ile selle töö kiiremaks läbitöötamiseks. Ja ometi on see väljaande eessõnas öeldud. Ka on väljaanne ilmunud detsembri kuul 1924 a. H-ra Martina artikkel ilmub 8 kuud hiljem, kuid sellest h-ra Martina ei räägi. Lugeja saab mulje, et väljaanne on vast ilmunud. Edasi, kõigepealt etteheide, et ei ole küllalt üksikasjaliselt võetud vaatluse alla asunduskruunide suurus ja koosseis. Sellepärast, et põhjalikumalt läbitöötamist ei võimaldanud krediitide puudus. Pealegi oli lootust põllumajanduslikku üleskirjutamist läbi viia, millises kavas oli ette nähtud eriuurimise alla võtta asundusmajapidamised.

Siis süüdistus, et keskmisi arvusid tekstis toodud. Öige, et ette toodud keskmised suurused ei võimalda mõnesuguseid praktilisi küsimusi lahendada. Kuid käesolevaga ka see ette nähtud ei olnud, vaid oli soov iseloomustada meie maareformi tervikuna, üldmajandusliku ja ühiskondliku faktorina, kuna see töö esimeseks sellel alal osutus. Ja selleks oli tarvis ette tuua keskmisi arvusid.

H-ra Martina leiab, et oleks pidanud põhjaliku uurimise alla võtma üksikuid nähtuseid: näiteks, mispärast on asundustalud palgatud tööjõudu kasutanud, missugused majapidamised jne.

Ka Keskbürool ja Põmin'il ei oleks selle vastu midagi olnud, kui aga rahalisel võimalusel seda oleks lubanud. Kui h-ra Martina tahab tõendada, et need arvud, mis toodud, temale üllatavad on, siis on see võimalik. Ei saa mitte üksiku isiku seisukohalt midagi läbi töötada ega läbitöötamata jätta. Ja kui mõnesuguseid arvusi ei osata lugeda ehk vaadeldakse ainult erisisekohaalt, ei ole ammugi statistika süü.

Viimane osa rensensioonist on põhendatud asundustalude tööjõu vanuslike koosseisu arvustusele.

Kõige suuremaks kuriteoks osutub siin aastatööliste liigitus: kuidas on julgenud ametlik statistiline asutus ette tuua andmeid, et meil põllumajanduses

tuleb ette 7–12 a. tööjõude, kuna ometi seadus keelab neid kasutamast.

„Võib olla, vastu ametliku asutuse tahtmist (! AP) on siin midagi avalikuks saanud, mis muidu saladuse kätte alla oleks jäänud.“

Võime kinnitada h-ra Martina'le, et meie ametlik statistiline asutus, nagu kõik puhtstatistilised asutused, tegutseb oma professionaaleetika piires ja peab oma kohuseks täiesti objektiivselt ette tuua andmeid, vaatamata kas nad kellegile meeldiksid või mitte. Sellepärast lükkame h-ra Martina kahtluse niisuguse võimaluse üle kõige kindlamalt tagasi.

Kuidas aga h-ra Martina üldse statistilise asutuse ülesannetest aru saab, selgub järgmisest. Kõne all olevas väljaandes on toodud mõnesugused andmed (7 aastaste tööjõude kohta) teatud reservatsiooniga. Nimelt soovivatatakse neid andmeid käsitada teatud ettevaatusega, kuna Keskbürool ei olnud kindlaid fakte, kuid oletas, et siin on võimalik instruksioonidest valesti arusaamine.

„Mõeldagu: riigi kõrgem asutus, Statistika Keskbüroo, hoiatab lugejaid ise oma andmeid tarvitamast!“ „Mina avaldan küll andmeid, aga ega neid ikka vist õigeks ei või pidada!“ Ja siis „suuremat iseenese hukkamõistvalt hindamist on võimata enesele ette kujutada! Nõnda tohib nii vastutusrikas asutus talitada, nagu Riiklik Statistika Keskbüroo seda on“.

Kõigepealt on h-ra Martina'le väga hästi teada, et Keskbüroo esineb käesolevas teoses kirjastaja osana, et tabelmaterjal osutub Põllutöministeeriumi eriuurimise tööna. Seega oli Keskbüroo, kui kirjastaja kohus just näidata, missuguseid andmeid küllalt resoluutselt tarvitada ei või. Teiseks leiaks h-ra Martina ka teistest Keskbüroo tödest reservatsioone („Põllumajanduse aastaraamat“, „Haridus Eestis“ jne.), kus mõnesuguste andmete kohta „hoiatust“ on. Ja Keskbüroo mõtleb ka edaspidi nii toimida, nimelt, kui mõnesugused andmed absoluutselt usutavaiks ei osutu, siis seda märkida. Andmete väljaviskamist, subjektiivse oletuse alusel, mida nähtavasti rekomandeeritakse (sest igakord ei ole võimalik järele uurida andmete tõelikkust) ei tohi ette võtta enesest lugupidav statistikaasutus: seda loetakse statistika ilmas suureks kuriteoks. Imestama paneb siin ainult julgus, millega asutusele statistilist-eetilist õpetust antakse, hurjutades teda nähtustega, mis viimase kohusetundest on tingitud. Et h-ra Martina statistiliste küsimuste juures sagedasti peatub, siis peaks tema küll leidnud olema, et kõigi ilma statistilistes töodes „iseoma“ andmete juures „hoiatusi“ tehakse.

Edasi etteheide: „Kuid niisuguste nähtuste hindamisel ikka ka statistikal võimalus, seda seaduserikkumiseks nimetada, mis seaduserikkumine on“. Täiesti omapärane vaade statistiliste ülesannete kohta. Võin kinnitada, et niisuguste nõudmistega statistika vastu veel keegi ei ole julgenud välja astuda: nimelt statistikaasutust rakendada abiasutuseks prokuratuurile või politseile. Keskbüroo peab küll kuritegevuse statistikat, kuid, et ta soisaaalseid ehk majanduslikka elunähtusi peaks kriminaalseisukohast valgustama, see nõue on vähemalt omapärane.

Edasi nimetatase „andeksandmata vassimiseks“, et käesolevas teoses on teistsuguseid tööjõu vanusliigitusi ette võetud, kui töökaitseseadus seda ette näeb.

Lugeja saab mulje, et siin väljaandja „Keskbüroo“ süüdi on, kuigi väljaandes on toodud vorm, mille järele andmeid nõutud ja sealt on selgesti näha, et h-ra Martina'le miitesoovilik liigitus on ette nähtud vormulaaris. Ka ei või tähendamata jätta, et see uuring ette võeti Põllutöministeeriumi poolt siis, kui Keskbüroo põllumajandusosakond alles organiseerimisel oli.

Teiseks, tahtis Põllutööministeerium tööjõu kasutamist majanduslikust seisukohast vaadelda, aga mitte töökaise seisukohast ja leidis otstarbekohasema teistsuguse vanusliigituse.

Käesolevaga ei soovi mina sugugi kaitseda Põllutööministeeriumi poolt teostatud liigitust, ka ei soovi üldse kõneall olevat teost mõnesugustest puudustest vabaks tunnistada. Kuid pean tähendama, et ka Keskbüroo ei võinud Põmin'ile kirjastamise juures suuremaid nõudmisi ette panna, sest uurimistöö viidi läbi administratiivsel teel, s. t. ilma kohapealsete statistiliste jõududega ja krediite anti läbitöötamiseks vähe.

Kuid pean tagasi tõrjuma sihilikkuse, millega, nähtavasti, meeeldi tarvitatakse termini „ametlik statistika“, s. t. loe Keskbüroo. Kõigi väljaande puuduste kohta sai h-ra Martina'le Keskbüroos põhjalikult seletust antud, nimelt millest mõnesugused puudused tingitud ja see on nähtavasti märksa mõju avaldanud h-ra Martina artikli suuruse peale.

Lõpuks on toodud h-ra Tooms'i seletused ajakirjandusele meie tööstatistika seiskorra kohta ja tahtakse mingisugust rõõbastikku leida selle Põllutööministeeriumi eriuuringu ja Keskbüroo tööstatistika vahel.

Kuid mis siin ühist on, jääb minule, arvatavasti ka kõigile „Eesti Majanduse“ lugejatele küsimuseks.

Lõpuks ei või tähendamata jätta, et meil ei ole midagi h-ra Martina õpetliku tooni vastu: sellega võib harjuda. Kuid palume h-ra Martina't tulevikus meie töid arvustades seda vähemalt tagasihoidlikumalt teha, sest niisuguse tooniga, nagu „andeksandmata vassingud“, „andeksandmata hooletus“, et suuda meie harjuda ja ei tohi lugupidamisest asutuse vastu, nendega arvestada.

Riigi Statistika Keskbüroo Juhataja

A. Pullerits.

„E.M.“ toimetuses võimaldas mind hr. Pulleritsi kirja lugeda, nii et minu avaldused selle peale otsekohe ilmuda võivad.

Herra Pullerits ei lükka ühiki minu väidet esjalikult ümber, kuid ta püüab puudusi vabandada. Ta peab tahes või tahtmata tõeks jätma, et mina, olgugi küsimusi „suurema kergusega käsitades“ ja statistikat, võib olla, „mitte lugeda osates“, väga tõsiselt asju tõsiselt puudutanud ja näidanud olen, et meie statistika üpris raske lugeda on. Ja minul ei ole tepts häbi tunnustada, et ma seda mõnigi kord lugeda ei oska: Näiteks need kuni 7 a. vanad aastatõelised – kas need on olemas, või ei ole? Ja – kas oskab keegi mainitud vihikust välja lugeda, kui kui suur arv alaealisi asundus – majapidamistes palgatöölisena teenistuses oli?

Kui R. St. Keskbüroo ainult selle vihiku kirjastaja on, siis lasku ometi hr. Pullerits, nagu iga tavaline kirjastaja, autori ennast kaitsta ja üteltu lihtsalt: „vastutaja on „Põmin“! (Eks ole ilus nimi?!). Kuid siis ei oleks arusaadav, mispärast hr. P. igal leheküljel paar korda raha-, krediidi puudust süüalusena rõhutab...

Minule on aga ka põllutöö ministeeriumi statistika ametlik statistika! Eriti selle ministeeriumi poole ongi märkus seaduste rikkumisest sihitud. Vabariigi Valitsus peab ka seaduste täitmist silmaspidama, ja – põllutöö-ministeerium on osa Vabariigi Valitsusest, ka siis, kui ta statistikat teeb.

Siis see „reservatsioon!“ See võib tarvilik olla, kui statistika tegijal võimalik ei ole täielikule selgusele jõuda, hoolimata kõigist selgusele jõudmise püüdmistest. Statistika tegija on kohustatud õigeid andmeid muretsema. Kui ta leiab, et saadud andmed kahtlased on, siis peab ta kahtlust selgitada püüdma. Missugust teed käis meie statistika? 5-, 6-, 7 aastased aastapalgelised mehed ja naised tulid temal küll küsitavad ette, aga tema ei tõtanud mitte selgust otsima, olgugi et siin ainult 46 isikuga tegemist oli. Tema leppis „reservatsiooniga“, hoiatusega, ärgu peatagu neid andmeid tõeks! – Kahlemata oleks andmete väljajätmine statistika võltsimine Sellesarnast tõemeelsuse õpetust hr. P. minult ärgu kartku. Aga kas ei torgi siis niisuguste kahilaste- ja selgitamisvõimalikkude teadele selgitamata jätmise iga ausa, tõetõija statistiku südame tunnustust? Kas võib hr. Pullerits siin tõepoolest ütelda, et kõnealoleval juhtumisel andmete kogujal „andmete tõelikkust järele uurida võimalik ei olnud“? Sest ainult niisugusel korral oleks statistika tegija õigustatud kahtlasi andmeid tagasihoiatamisega avaldama. – Meil aga üteldakse: „Et üleskirjutamisel puudus täpsem instruksioon mõistete käsituse kohta...“ on andmed küll kahtlased, aga – selgitama me neid siiski ei hakka, vaid avaldame needki, kuid hoiatame nende eest... Niisugune eetika enesega hooberda ei anna! Rahvasõna ütleb: Ega kirjatäht ei valeta! Ja statistika tarvitajad on õigustatud seda ka statistika kirjatähest uskuma.

Herra Pullerits rõhutab aga igal võimalikul korral, et „ei olnud selleks raha, ei olnud krediite...“ Ainult korraks unustab ta selle ära, nimelt seal, kus ta mind häigab, et ka mina olla ju oma artikli 8 kuud peale mainitud vihiku ilmumist avaldanud... Ta unustab, et minul ju – kohustust artikli kirjutamiseks ei ole ja et kellegil õigust ei ole minult sellesarnast nõuda või oodata.

Raske on siin hr. Pulleritsi'i järeleaimamata jätta: „Selleks ei ole mul ju krediite!“

M. Marina.

Toimetuses peab sellega diskussiooni lõpetatuks.

Kroonika.

Eesti.

(Väljavõtted ajalehtedest.)

Tallinnas uus pank asumisel. Kuna Rahvapank nüüd puhtühisegeliseks asutuseks ümber kujundatakse, olevat mõned endised Rahvapanga osanikud, kes selles nüüd enam liikmeks olla ei saa, ja asunikkuide liidu tegelased otsustanud uut ühispanka asutada. Panga põhikiri olla juba kokku seadud ja registreerimisele saadetud. Pank hakkavat tegutsema asunikkuide liidu juures.

Ameerika ei kustuta osa võlga. Läbirääkimisi pidades Ühisriikide valitsusega meie võla fundeerimise asjus tegi mäletavasti vabariigi valitsus ettepaneku kustutada võla algsummast kaupade väärtus, mis aurik „Russil“ merel hukkus. See summa on umbes 2 milj. dollarit.

Selle ettepaneku peale vastasid ameeriklased, et neil võimalik pole võla algsummat, mis kongressi poolt kord kinnitatud, vähendada.

Nüüd kavatseltakse ette panna, et „Russil“ hukunud kaupade väärtus meilt sissenõudmata jääks

maksmata või maksetavate protsentide ärajätmise näol.

„Eesti Lina“ kavatsused. Käesoleva aasta suvel otsustas valitsus Eesti „Linale“ linavarte ümbertöötamise masina muresemiseks 5 miljoni marka riiklist krediiti lubada. Nimetatud krediiti tarvitades ostis „E. L.“ ühe uuestusteemilise linaharimise masina, mis umbes 4 miljoni mrk. maksma läks. Et tuleval sügisel lina ümbertöötamiseks edukalt edasi jõuda, kavatses „E. L.“ veel kolm masinat ja 2 komplekti takupuhamasinaid muretseda. Kõigi nende kulude kateks loodab „E. L.“ valitsuselt veel lisalaenu 15 miljoni. Kuuldavasti pooldada põllutöominister seda kavatsust.

Ulila elekter jälle päevakorral. Läänud kevadel oli Tartu linnavalitsusel tõsiselt kaalumisel „Ulila“ elektrivabriku ja turbatööstuse omandamise küsimus. Esialgu nõuti „Ulilast“ 160 milj. m., siis alandati seda alla 150 miljoni jne. Sellekohane asjatundjate komisjon ja Tartu linnavolikogu otsustasid küsimuse eitavalt.

Viimasel ajal on aga Eesti Pank, kui „Ulila“ suurem võlausaldaja, uuesti läbirääkimisi alustanud Tartu linnavalitsusega, esitades seekord hoopis soodsamaid tingimisi, nii ostuhinnas, kui ka laenu suhtes, mida vabrik tema lõpuliikude valmistamiseks tarvitab. Kuuldavasti olla uute läbirääkimiste juures hinnaaluseks Eesti Panga ja Tartu linnavalitsuse poolt määratud komisjoni poolt hinnatud hoonete väärtus 111.791.730 mrk. suuruses, sellega ligi 40 milj. vähem kui varemalt.

Propside veohind alandatud. Mõõdunud suvel esinesid metsatöösturid ja Põhja puupapivabrik tariifinõukogule palvega, et propside veohinda alandataks 6. klassist 7. klassi. Viimane otsustas palve jaatavalt. Vabariigi valitsus kinnitas nüüd tariifinõukogu otsuse, mille järele kuulub propside vedu, pikkusega kuni 1,5 meetrit 7. klassi, alates 1. oktoobrist s. a. kuni 1. jaanuarini 1926.

Ametlikud teated kaubandustööstusministeriumilt.

Eesti.

Väliskaubandus juunikuus 1925.

	Sissevedu.		Väljavedu.	
	1925. juuni.	1924. juuni.	1925. juuni.	1924. juuni.
	Miljonid E m k.			
Toiduain.-põllusaad.	197,4	89,2	23,2	26,8
Toiduain.-karjasaad.	1,5	0,6	239,6	68,7
Kala	18,7	12,2	4,8	1,8
Muud toidu- ja maitseain.	90,4	77,9	1,5	1,0
Elusloomad	0,008	—	7,7	6,6
Nahk	17,9	9,4	15,3	7,6
Seemned ja elustaimed	2,6	7,3	0,08	—
Puutööst. saad.	4,7	1,7	104,2	157,1
Paber	15,7	8,6	96,8	41,9
Kiuvained	176,1	90,3	83,7	37,8
Tekstiilsaadused	55,3	52,4	152,3	81,1
Metallid	57,2	33,0	5,2	9,0
Metallkaubad	46,2	35,8	0,4	5,9
Põllutöötmas.- ja riistad	9,1	43,1	0,3	—
Muud töö- ja jõumas.	56,5	76,7	4,3	6,5
Instrumentid, aparaadid	9,2	10,9	0,2	0,08
Kivid, mullad	11,0	9,3	37,7	24,0
Kivisüsi, koks	20,3	15,0	0,001	—
Õlid, rasvad	38,0	31,9	0,03	0,01
Väetisained	17,4	1,2	0,2	—
Keemiaained	28,8	30,8	6,3	2,7
Muud kaubad	6,4	4,8	0,1	0,6
K o k k u	880,3	642,1	783,9	479,3

Laevaühendus Eesti ja Prantsusmaa vahel. Daani laevaseltsi „Det forenede damskibs selskab“ ja Prantsuse laevaäri „France Baltique“ agent teatab meie saatkonnale Pariisis, et nimetatud seltside laevad peavad ühendust Tallinna ja Kopenhageni ning Tallinna ja Bordeaux vahel (La Rochelle-Pallice, Havre ja Dunkirk'i sadamate kaudu). Nimetatud seltside esitaja Tallinnas on „Fr. Pressler ja Ko.“ (Lai t. 41).

L ä t i.

Rahaministeerium jätkab represtiooni Läti panga vastu. Käesoleva aasta kevadel pani rahaministeerium Läti pangale ette riigi summade eest, mis Läti pangas lühemat ehk pikemat aega hoiul, protsenta maksta. Panga nõukogu, arvesse võttes, et pank kõik riigi kassa operatsioonid maksuta täidab ja pank selle tõttu kahjusid kannab, otsustas rahaministeeriumi ettepaneku tagasi lükata, ainult autonoomsete riigiasutuste arveid pidades. Vastuseks selle peale paigutas rahaministeerium sissefuleku linade monopolist väljamaa pankadesse, samal ajal aga kõiki maksusid läbi Läti panga toimetades, s. t. panga välisvaluuta arvel.

Nagu meile teatatakse, on rahaministeerium oma ettepanekut kordanud ja teatanud, et enne kui pank oma otsust ei muuda, ministeerium oma valuuta tagavara pangale ei anna. Imelik on see, et rahaministeerium oma valuuta tagavara pangale ei anna. Imelik on see, et rahaministeerium oma rahatagavara väljamaa pankades hoides, mis eelarve seaduse vastu käib, samal ajal pangalt nõuab, et viimane igasuguseid kergendusi krediitide ja protsentide suhtes määraks. Kus on siin loogika? (Latv. Vestn)

Majandusline delegatsioon ja sidemed Venega. Rahaminister J. Blumberg on ajakirjanikkudele seletanud: Majanduselu Venemaal hakkab õitsemata. Kaubanduslised sidemed muutuvad elavamaks. Loomulikult ei tohi Läti, kus suurt Idat rikka Läänega ühendab ainult pealtvaatajaks jääda. Ta peab püüdma seisukohta oma kasuks ära kasutada. Väljamaal viibides, arutas endine välisminister muu seas ka kaubavahetuse võimaluste üle Venemaaga läbi ja omandas mulje, et Lääne riigid tõsiselt tähelepanu sellele küsimusele on pööranud. Leiti, et Läti peab kõige suuremat aktiivsust üles näitama ja ühendust Idaga kergendama.

Läti-Vene vahekord piirdus siitamaale vähemate toimingutega. Need olid rohkem juhuslist laadi ja selle tõttu tähtsusetu. Osalt võib seda Vene sisemise korra ja oludega seletada, mida meil mitte küllalt hästi ei tuntud. Saata kavatsitava majandusline delegatsiooni ülesanded oleksid järgmised: 1) tutvuneda Vene uue riigi korraga, ühenduses millega võiks selgusele jõuda koostöötamise võimaluste kohta mõlema riigi vahel, 2) ei tohi silmist lasta enne-sõjaaegseid sidemeid Venega, kus sise-kubermangudest Lätisse suured hulgad loomatoitu sisse veeti. Viimastel aastatel on meie loomakasvatust ja piimatähtsuse niikaugele arenenud, et jõutoitu suuremal arvul tuleb sisse vedada. Ka selles suhtes tuleb Venemaaga, kui lähema produtseeriva maaga arvestada. Läti on huvitatud Vene varustamisest niisuguste tööstussaadustega, mis Läti kiitsal turul küllalt ostjaid ei leia. Siin võib juutu olla naha, paberi, metallitööstuse saadused ja osalt ka keemiaainete väljaveost. Ühtlasi tuleks ka kindlaks teha, mida Venest võiks sisse vedada.

Seda, missuguste roobastele Läti-Vene majandusline koostöötamine saab seadud, võib ainult peale delegatsiooni tagasijõudmist kindlaks teha. Delegatsiooni uurimised ja otsused saavad autoriteetsed olema, sest delegatsiooni kavatsetakse asjatundjatest isikutest kokku seadida.

Endiste aktsiaseltside likvideerimine. Rahaministeerium on välja töötanud seadusekava tasumaksu kohta endiste kinnitus-seltside „Shisnj“ ja „Rossija“ poliiside omanikkudele, mille järele ette nähtud tasuda üht vene rubla ühe latiga. See seadusekava käib ainult mainitud 2 seltsi kohta, kuna kõigile teistele maksetakse üldise seaduse järele, s. f. 1 vene rubla eest 66 kop.

Protesteeritud vekslite arv suurenevas. Läti Põngas protesteeriti juulikuul 416 vekslit üldsummas 154.484 lati suuruses – 337 vekslit vastu, üldsummas 125.470 Ls. juunikuul.

Poola.

Tiku monopol. International Match Corporation ja Svenska Tändsticks A. B. kokkulepe. Poola seim võitis 8. juulil vastu ettepaneku tiku monopoli läbiviimise kohta. Monopoli, mis käib niihästi fikside valmistamise kui müümise kohta on valitsus otsekohe International Match Corporation'ile 20 aastaks rendile annud. Rendilepingu kohta teatab Svenska Tändsticks A. B. (Rootsi Tiku A. S.) muu seas järgmist:

Rendilepingu kasutamiseks ühinevad ühesuuruse kapitaliga International Match Corporation ja Svenska Tändsticks A. B. Kapitali suurus ei ole veel kindlaks määratud, kuid arvatavasti saab ta vähemalt 100 milj. zloty'i või kuldfranki suur. Peale tikuvabrikute, mis juba nimetatud uue osaühisuse omad on, ostetakse ära ka kõik teised Poola vabrikud. Osaühisuse puhtastikasust saab Poola riik aastas 5 milj. zloty'i ja peale selle jaotatakse 12% osanikkudele. Puhtastikasust amortiseeritakse ka terve osaühisuse kapital 20 aasta jooksul. Siis langeb terve osaühisuse sisseade tasuta riigile.

Tikkude sissevedu keelatakse ära, sütteaparaadid pannakse suure maksu alla. Veerand tikutoodangust veetakse Svenska Tändsticks A. B. müügi-organisatsiooni poolt välja. Lõpuks annavad International Match Corporation ja Svenska Tändsticks A. B. Poola riigile 20-ne aastase 7-protsendilise 6-miljoni dollarilise laenu.

Inglise.

Karjasaaduste hinnad Londonis 5. septembril 1925. a.

Võit:

Daani	220 kuni — sh. per cwt.
Eesti	nominaal
Uus Meremaa	198 kuni 200 sh. per cwt.
Läti	180 „ 188 „ „ „
Siberi	170 „ 176 „ „ „

Daani võit 6 sh. kallim; muudes sortides on väga väikesest tõusu märgata. Eriti hea nõudmine on käesoleval nädalal olnud paremate sortide peale, mida tuleb seletada nende puudusest Londoni turul. Ka üldiselt on nõudmine elavamaks muutunud. Arvatakse, et hinnad ka edaspidi vähest tõusu näidata võivad. Balti maadest ja Daanist on Londoni viimase nädala jooksul väga vähe võid sisse veetud, mis on osalt seletatav Saksamaa suureneva sisseveoga enne sisseveo-tollide maksmapanekut. Eesti võid pole juba kauemat aega Londoni turul olnud.

Bacon:

Daani	134 kuni 140 sh. per cwt.
Rootsi	132 „ 140 „ „ „
Läti	124 „ 128 „ „ „

Hindades pole mingisugusi muudatusi ette tulnud. See on ikkagi tingitud sellest suurest baconi puudusest, mis praegu inglise turul valitseb. Väikekaupmehed on siiski oma sisseostudes tagasihoidlikumaks muutunud, sest tuleval nädalal ja edaspidi on Daanist suuremaid baconi saadetsi oodata. Sellegi peale vaatamata võib oletada, et hinnad ka tuleval nädalal ei lange.

Munad:

Daani	17 kuni 20 sh. per 120 tk.
Leedu	11/6 „ 15/6 „ „ „

Hea nõudmise tõttu käesoleval nädalal, on ka munade hinnad märksa tõusnud, eriti paremate sortide hinnad.

Teated käesoleva aasta viljasaagi kohta maailmas. R. S. K. põllumajanduse statistika osakonna kokkuvõte.

Rooma rahvusvahelise põllumajandusliku instituudi augustikuu bulletin'i järele on käesoleval aastal viljasaak üle ilma tuntavalt parem kui möödunud aastal. Toome siin tähtsamate viljade käesoleva aasta saagi andmed ja võrdluseks neile eelmise kolme aasta andmed.

Teravilja saak
(miljonites kvintalites).
1925 1924 1923 1922

Nisu

Euroopa (17 riiki)	194,4	151,7	200,3	164,9
Kanada ja Ühisriigid	286,8	308,8	346,1	344,9
Aasia (4 riiki)	101,5	108,1	110,7	110,3
Aafrika Põhj. (4 riiki)	29,0	23,2	29,1	18,9
Kokku (27 riiki)	611,7	591,8	686,2	639,0
0/0-des*)	—	103,4	89,1	95,7

Rukis

Euroopa (15 riiki)	105,6	69,5	101,3	90,0
Kanada ja Ühisriigid	17,2	19,6	21,9	34,5
Kokku (17 riiki)	122,8	89,1	123,2	124,5
0/0-des*)	—	137,8	99,7	98,6

Oder

Euroopa (16 riiki)	71,5	63,7	82,8	77,3
Kanada ja Ühisriigid	67,1	60,2	59,8	55,3
Aasia (3 riiki)	30,4	24,6	23,1	26,8
Aafrika Põhj. (3 riiki)	19,7	16,2	20,4	9,9
Kokku (24 riiki)	188,7	164,7	186,1	169,3
0/0-des*)	—	114,6	101,4	111,5

Kaer

Euroopa (15 riiki)	90,6	82,3	98,6	90,7
Kanada ja Ühisriigid	270,2	286,4	276,5	252,2
Aafrika Põhj. (3 riiki)	3,0	1,7	3,3	1,2
Kokku (20 riiki)	363,8	370,4	378,4	344,1
0/0-des*)	—	98,2	96,1	105,7

Toodud andmetes puuduvad teated Vene, Saksa, Prantsuse ja peale selle veel mõnede vähemate riikide kohta.

Nisu saak, kuigi parem, kui eelmisel aastal (3,4^{0/0}), on tuntavalt väiksem 1923. a. saagist (10,9^{0/0}).

Euroopas on nisu saak hea – 28,1^{0/0} suurem, kui eelmisel aastal. Külvipind on ka vähe suurenenud. Ameerika Ühisriikides näitab nisusaak aga järjekindlat vähenemist, peaaegselt külvipinna vähenemise tagajärjel. Käesoleva aasta nisu külvipind on Ühisriikides vähenenud võrreldes möödunud (1924) aastaga 6,1^{0/0} ja 1923. a. võrreldes — 16,3^{0/0}. Niitsu-

*) 1925. a. saak eelmiste aastate saakidest 0/0-des.

saagi vähenemise tähtsamaks põhjuseks ongi just külvipinna suur vähenemine Ühisriikides.

Rukki saak on eriti hea Euroopas — 51,9^{0/0} eelmise aasta saagist suurem. Üleilmises rukki saagis on Vene saak mõeldavaks. Hindamisandmete järele on Venes rukki saak keskmisest kõrgem — 3,2 palli (3 pallilise hindamisüsteemi järele, kus 4=hea, 3=keskmine ja 2=halb).

Odra saak on 14,6^{0/0} parem, kui eelmisel aastal. Ühisriikides on odra külvipind mõõdunud aastaga võrreldes suurenenud üle 700 tuhande hektari (24,6^{0/0}).

Kaera saak pole viimastel aastatel suuremaid kõikumusi näidanud. Käesoleval aastal on saak 1,8^{0/0} eelmise aasta saagist madalam, ja seda Ühisriikide arvel, kus kaera saak 10^{0/0} madalam eelmise aasta saagist, kuigi külvipind suurenenud on (4,7^{0/0}).

Lina saak on keskmisest parem Balti riikides ja lirimaal, keskmine — Venes.

Viljahindade kujunemise kohta on veel varane otsustada, sest Venemaal pole saak veel realiseeritud, kuid saagi seisukorra järele võib otsustada, et Venemaa võib tänavaaasta oma viljaga ilma turul mõjuvalt esineda.

Otsustades lina saagi realiseerimise võimaluse järele, võib arvata, et lina hinnad oktoobris ja novembris püsivamad saavad olema, kui veebruaris ja märtsis, millal vene lina juba ilmatuulele võib ilmuda.

Maailma riidetööstuse praegune seisukord. Kuidas tekstiilsaaduste valmistamise vahelkorra praegu ennesõjaaegsega võrreldes on, näitab hästi allpool olev „International Federation of Master Cotton Spinners and Manufacturers Associations'i“ kokkuseatud tabel väärnate arvu kohta üksikul maal.

Maad.	Miljonid väärnad.	
	1.3.14.	31.1.24.
Suur-Britannia	55,97	56,71
Am.Ühisriigid	31,32	37,88
Saksamaa	11,40	9,50
Prantsusmaa	7,40	9,50
Venemaa	9,11	7,24
Poola	—	1,14
Itaalia	4,60	4,63
Austria	4,99	1,05
Tshehoslovakkia	?	3,46
Kanada	0,86	1,15
Mehiko ja Brasiilia	0,53	2,52
Jaapani	2,41	5,11
Hiina	?	3,55
India	6,39	8,31
Kokku	134,98	151,75

Teated ettevõtete tegevusest.

O/ü. „Calorica“ läinud tegevusaasta andis puhast-kasu Emk. 19,0 tuh. (tulud — 7.349,5, kulud — 7.330,5). Äriseis 31. detsembril 1924. a. Emk. 6,9 milj.

Järgnevad o/ü. viimase kolme aasta äriseisud (milj. Emk.):

Aktiiva.	31.XII.24.	31.XII.23	31.XII.22.
Kassa ja jooksvad arved	0,03	0,2	1,0
Debitoorid ja vekslid	3,1	2,5	1,8
Inventar	0,5	0,5	0,6
Valmissaadused, tooresained ja materjalid	2,7	2,8	3,3
Kahju	—	0,3	—
Passiiva.			
Osakapital	5,0	5,0	4,0
Kreditorid	1,8	1,7	2,1
Puhaskasu	0,02	—	0,4
Bilanss ühes teiste arvetega	6,9	7,1	6,7

Tähtsamad enampakkumised.

Lauamaterjalide oksjonid.

18. sept. s. a. kell 12 Metsade peavalitsuse tööstusosakonnas (Toomkiriku pl. nr. 3) müüakse suu-sõnalisel enampakkumisel Aegviidu lauatehases asuvad servatud laudad.

1) umbes 90 std. alhinnaga 16.000 mk. std.

2) " 114 " " 12.800 " "

Pakkujatel tuleb oksjoni komisjonile kautsjoniks sisse maksta 10^{0/0} pakutava üksuse kogualghinnast. Ligemaid teateid saab tööstusosakonnalt ja Aegviidu lauatehase juhatajalt.

Tähtsamad vähempakkumised.

Politsei peavalitsus — kinnisel — 18. septembril s. a. kell 10 homm. — raamatute ja blankettide frükkimise.

Mereasjanduse peavalitsus — 19 septembril s. a. kell 10 homm. — 1.100 tonni kivisütt. (South Yorkshire hard screened steam coals).

Merejõudude staabi tehnikaosakond — kinnisel — 21. septembril s. a. — solaarõli 10.000 kg.

Riigi raudteevalitsus (Tallinn, Tehnika t. 16-a, tuba 18) — kinnisel — 30. septembril s. a. — 7625 pd. raudplekki.

Sv. varustusvalitsuse intendantuuriosakond — kinnisel — 30. sept. s. a. kell 11 homm. — nisupüüli, suhkru ja soola.

Põllutööstusministeerium — kinnisel — 16. sept. s. a. kell 12 — Luuguse-Ühtru - Leigri ja Tagavere - Priguldi magistraali kaevamise ja projektile vastavalt kordaseadmise tööd.

Uued aktsiaseltsid ja osühisused.

Saaremaa kaupmeeste o/ü. „Stabil“. Tegevusala: kaupade ostmine ja müümine Eestis ja väljamaal oma ja komisjoni arvel: kaupade transporteerimine siseriigis kui ka väljamaal ja tollitalitused. Asutajad: Josep Hahn, Karl Bergmann, Karl Wellig, Viktor Lange, Aleksander Nellis, Mihkel Trey ja Mihael Ruus. Põhikapital: Emk. 1.500.000, mis jagatud 150 osat. 6 Mk. 10.000.

(R. T. nr. 145/146 — 1925. a.)

Isiklikud teated.

Varanduse hoolekanne.

Johan Mihkli p. Lage varandusele on hoolekanne määratud. (R. T. nr. 145/146 — 1925.)

Abteluvaranduse lahutamise lepingud.

Johann Laane ja Mariha Johani t. Laane, sünd. Ruhno; Ferdinand Kaalep ja Olga Jaani t. Kaalep-Karpenko. (R. T. nr. 145/146 — 1925.)

Ärikalender.

20. septembril.

A/s. „Drommeter & Ko.“ erakorraline peakoosolek kell 12 l. seltsi ruumes Tallinnas, Lai t. 5.

23. septembril.

Eesti turba- ja mineraalide ümbertöötamise A/s. „Esturmin“ aktsionäride erakorraline peakoosolek kell 11 e. l. Eesti Väliskaubanduse Panga ruumes, Kinga t. 1.

Turu ülevaated.

Rahaturg.

Eesti panga äriseis.	(Miljon. mark.)	Litkumine
Aktiiva.	7. IX. 30. VIII. 7. VIII.	7. IX. — 30. VIII.
	1925. 1925. 1925.	1925. 1925.
Kassa	935,3 895,7 1.005,3	+39,6

Kuld, hoisummad väljam. ja välisvaluuta kassa, millest maha arvatud väliskohustused	673,6	645,5	562,3	+28,1
Sellest korresp. välusv. „Loro“ debet	90,4	90,3	91,1	+ 0,1
Välisv. vekslid.	229,2	227,7	236,1	+ 1,5
Diskont. vekslid 1.706,9	1.693,0	1.709,3		+13,9
Mitmes. kindl. laenud	3.541,9	3.584,6	3.609,2	-42,7
Sellest akkred. ja gar. laenud 511,5	514,7	618,6		- 3,2
Mitmeis. nõudm. 481,0	481,3	430,4		- 0,3
Passiva.				
Kapital ja tagavara kapitalid 462,3	462,3	462,3		-
Pangafähed	2.250,0	2.250,0	2.250,0	-
Hoiusummad 4.219,7	4.196,1	4.234,3		+23,6

Sellest riigik. hoiusummad 2.560,5 2.612,6 2.534,0 -52,1
 Akkreditiiivid ja garantiid . . . 522,4 534,7 551,0 -12,3
 Septembri esimese nädala jooksul suurenesid välisvarade tagavarad 28 milj. marga võrra, tõustes seega 673,6 milj. mk. peale. Kuu aega tagasi olid tagavarad üle saja miljoni nõrgemad - nimelt 562,3 milj. mrk.
 Kassad näitavad ligi 40 miljoniist suurenemist, mis koos eelmise nädalaga annab 102 milj. margalise raha juurdevoolu vastukaaluks augusti 20-daks 160 milj. mk. kassade vähenemisele.
 Laenudes kasvas diskonteeritud vekslite portfelli 13,9 milj. marga võrra olles mõne miljoni marga võrra vähem kui kuu tagasi - 1706,9 milj. marka 1709,3 milj. vastu 7. augustil. Välisvaluuta vekslid suurenesid poolteise miljoni võrra. Konto-korrent laenud selle vastu osutavad tuntavat kahanemist - 42,7 miljoni margaga 3.541,9 milj. marga peale.
 Hoiusummad näitavad raha juurdevoolu panka 23,6 milj. marga võrra, kuna riigikassa summades 52 miljoniiline kahanemine, mis tekkinud peaaesjalikult riigiasutuste arvele ülekanemisest.

Viimased välisbörsede kursid.

	London			Stockholm			Helsingi			New-York		
	1924 a.		1925. a.	1924 a.		1925. a.	1924 a.		1925. a.	1924 a.		1925. a.
	13. IX	6. IX	13. IX	13. IX	6. IX	13. IX				13. IX	6. IX	13. IX
Naelsterling	-	-	-	16.77	18.095	18.065	-	-	-	4.4663	4.85	4.8475
Dollar	4.465	4.8482	4.8475	3.76	3.7312	3.73	-	-	-	-	-	-
Prantsuse frank	83.075	103.45	103.25	20.15	17.50	17.50	-	-	-	-	-	-
Helveetsia frank	-	-	-	70.75	72.15	72.05	-	-	-	-	-	-
Rootsi kroon	16.75	18.08	18.07	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Soome mark	177.75	192.75	192.	94.20	93.95	94.05	-	-	-	Praaga		
Daani kroon	26.45	19.14	19.68	63.50	93.50	91.00	-	-	-	1924 a.	1925. a.	
Hollandi gulden	11.65	12.075	11.85	144.20	150.20	149.90	-	-	-	13 IX	6. IX	13. IX
Eesti mark	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	9	9.125
Kuld per unts.	92/7	84/11.5	84/11.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Üks naelsterling Londoni pankades Mk. 1.850
 100 Eesti marka Berliini börsil 9.IX Rmk. 1.126

Naelsterlingi ja dollari kurss juuni ja juuli kuus on püsinud õige lähedal pariteedist 4.86, tõustes isegi Londonis 15. juulil 4.8633. Sarnase edasirõhumise peale vastas New York kursiga 4.8606. Kõige soodsam vahetuskord nende kahe valuuta vahel oli juuni lõpul, kus mõlemil börsil mõned päevad kurss üle 4.8630 oli. Seal peale süvenes alanud reaktsioon, mis peaaesjalikult baseerub umbusaldusel naelsterlingi võimesse. Näüd, septembris, kus sisseveo hooaeg ja mõnesugused mõjanduslised raskused tekkinud, taganes naelsterlingi kurss aprilli kuu kursini - j. X 4,840 lähedusse. Praegune kurs - 4,8475 on poole kuu tagant kõige madalam.

Ladina unioni valuutad näitavad solidaarselt frangile kõik tähelepanuväärti stabiliteeti, koguni ehk tendentsi paranemise poole, nagu Itaalia liir, mille kurssi poliitiliselt osatud parandada - 140 pealt Londonis 118,50 peale.

Skandinaavia valuutad, väljaarvatud ehk Rootsi kroon, jätkavad tõusu nagu seda järgmistest andmetest näha (Londoni börsi kursid):

	Rootsi kr.	Daani kr.	Norra kr.
1. juuli	18,12	24,12	-
1. august	18,06	21,25	26,80
1. september	18,07	19,70	23,40
13. "	18,07	19,68	23,12

Nii ulatab Norra krooni paranemine viimase poolteise kuu jooksul 15⁰/₀ peale, kuna Daani kroon samal ajal 8⁰/₀ võrra tõusis. Rootsi kroon püsis Rootsi panga kindla valuuta poliitika tõttu 18,07 läheduses. Viimasel nädalal on Rootsi kroonis dollari vastu kõvenemine nähtavale tulnud: 9-dal - 3,7315, 13-dal 3,73.

Eesti mark oma kindla positsiooni tõttu kodumaal pole ka välisbörsedel suurematele kõikumistele allunud.

Tähtsamate en gros kaupade hinnad, mis läinud nädalal kauba börsel koteerimise komisjoni poolt koteeriti.

Jahud : nisu	pehme, kõrgem sort	pd.	870—915	Pekk, eksport., I s.	"	—
"	Ameerika ja Inglise			Õlikoogid, linaseemne	"	330
"	sõre, kõrgem sort			päevahille	"	315—360
"	Ameerika ja Inglise	"	910—920	soja	"	—
"	rukki	"	315—325	puuvilla	"	—
"	püül	"	510—530	palmi	"	—
A/S. Rotermanni tehased				Kookus	"	300—
jahu nisu pehme ja sõre		"	810—910	Nisukliid	"	229—
" " " " "		"	—	Rukkikliid	"	—
„J. Puchk ja Pojad“				Puuvillane riie, Bjas.,	ars.	48,25—54
jahu nisu pehme		"	810—930	Mitkal.	"	34,50—41,25
" " sõre		"	810—930	Lina, Liivi R.	pd.	—
Nisu, Eesti		"	480—500	Petersi	"	—
"		"	—	Võru	"	—
Rukis Eesti		"	300—	Tartu	"	—
Poola		"	280—290	Linaseemne õli 87½ 9/0 basis	"	360—370
Kaerad, toidu, väljamaa		"	—	98 0/0	"	400—410
Odrad, õlle		"	—	Takud, Codilla I.	"	1800
Herned, rohelisted, Eesti		"	—	II.	"	1600
Hollandi		"	580	Kanep I. sort	"	—
Riis, Burma II.		"	710—720	II.	"	—
Kartulid, eksport		"	—	Kivisüsi, auru Yorkshire 2k. pest.	"	48—49
piirituse		"	—	Newcastle	"	45—46
Kartulitärklis „Superieur“		"	800—	sepa	"	48—49
Pihm, pudelites		ltr.	17—	Koks, valu	"	70—75
Või, eksport I sort.		pd.	4880—	gaasi	"	85—
II. sort		"	—	Põlevkivi, I. sort	"	10
Margarin, väljamaa		"	2080—2360	Põlevkivi II. sort	"	7,50
"		"	—	III.	"	5
Kašeiin Eesti		"	700—900	Põlevkivipigi	"	200
Juust, „Schveitsi“ kodumaa		pd.	2800—2900	Raud sordi	"	260—270
Munad, eksport I. s. (kast 1440 tk.)		"	12.960—13.680	latt	"	—
II. s. (kast 1440 tk.)		"	11.520—12.240	vits.	"	410—480
Kakao, Hollandi		"	2400—2600	Raudplekk	"	370—535
Inglise		"	1800—	tsingitud	"	700—740
Ameerika		"	—	Raud talad	"	280—300
Kohvi, Rio, Santos j. n. e.		"	5600—5800	Teras Inglise	"	—
Kohvi, Kesk Ameerika sordid		"	6200—7600	Saksa	"	—
Tee, lahtine, orange Pekoe, Tseilon		"	7800—8200	nikkel	"	—
Pekoe, broken, Java		"	—	vedru	"	480—500
Orange Pekoe, Java		"	7200—7600	valu	"	—
Moning. Hiina		"	4400—4800	tööriistade	"	1200—1400
Suhkur, peenike, valge, Dantsigi		"	—	talla	"	—
" " " Saksamaa		"	—	Malm	"	170—200
" " " Ameerika		"	—	Inglitina	"	9000—9500
" " " Tsch-Slov.		"	740—745	Seatina	"	1400—
" " " Belgia		"	—	Vaskplekk, punane	"	3600—4200
" " " Poola		"	—	valge	"	3600—4000
" " " Jaava		"	735—740	Tsinkplekk	"	1700—1800
Sirup, kartuli 42 0/0.		"	900—	Masinaõli, Vene, Nobel nr. 6.	"	600—640
Glükoos		"	900—	Ameerika	"	580—620
Sool, lahtine, Vene		"	50—52	Motor	"	750—900
Saksa		"	51—52	Ameerika autoõli	"	975—1200
Hispania		"	50—	Ameerika vacuum Oil Co.	"	1250
Heeringad, Yarmouth, „Matties“	tünn		3600—3800	Linaseemne õli	"	1600—1740
„Matfulls“	"		4000—4200	Värnits	"	1750—1780
Shotti, „Matties“	"		5200—5300	Tsilindriõli, Vene	"	650—950
„Matfulls“	"		5800—6000	Ameerika 280 ^o	"	650
Norra	"		2500	320 ^o	"	1035
Islandi	"		—	Põlevkiviõli	"	170—210
Liha, sea, I. sort	pd.		2000—2080	Nafta, Vene	"	250—
looma, I. sort	"		920—1200	Ameerika.	"	220—
				Petrooleum, Vene, sisternid ja vaadid	"	250—260
				Ameerika	"	250—260

Bensiin, Vene	pd.	600—640
" Ameerika	"	660—640
Piiritus, eksport. (excl. vaat) fob	ltr.	—
Pesuosoda, väljamaa	pd.	220—230
" kodumaa	"	220
Seebikivi 76/77 ³ / ₀ , Vene	"	560—580
Värvid, nigrosiin vees sulav, välj.	"	9200—10000
" tsinkvalge väljamaa	"	1500—1850
" tinavalge	"	1400—1820
" ooker	"	350—430
Väetisained, salpeeter, Norra	"	—
" Tshiili	"	420
" superfosfaat 17—18 ³ / ₀	"	—
" " 18—20 ⁰ / ₀	"	675
" Thomasjahu 17—18 ⁰ / ₀	"	590—
"	"	—
"	"	—
" Kaalisool 30 ⁰ / ₀	"	670—
" 40 ⁰ / ₀	"	840—
" Kainiit 12 ⁰ / ₀	pd.	—
Vävelhapuammoniak	"	2750
Lubjalämmastik	"	1850
Paber, rotatsiooni	"	—
Tsement, Portland, Port-Kunda	"	—
pütt 10 pd. 10 naela	pütt	830
Tsement, Aseri	"	770
Kriit, toores	pd.	110—115
" pestud	"	125—135
Asfalt	"	120
Kivitorv	"	240—280
Puutorv	"	380—450
Lubi	"	50
"	"	—
Kips, tükkides	"	25
" jahvatatud	"	35
" krohvimise,	"	45—70
Telliskivid, I. sort, tuhat,	"	5500—6000
Tuletikud, origin. kast (5000 toosi)	"	5900
Tallanahk, Eesti nahast	"	5400—5600
" Ameerika nahast I. s.	"	6000—6600
" " II. s.	"	5400—5800
Puumaterjalid, D/BB	"	—
" propsid; 7x7	"	—
" liiprid	"	—
Põletispuud, sega 20 ⁰ / ₀ kaski, k. sld.	"	—

Prahid :

Lina

Tallinn — Stettin.	tonn sh.	18/—
" — Ghent	"	20/—21/—
" — Dundee	"	32/6—
" — Belfast	"	—

Takud

Puumaterjalid D/B/B/ Standard		
Tallinn — London	sh.	39—41/—
" — E. C. C. P. (Ingl. Ida ja		
Lääne rand)	"	38—39/—
" — Antwerpen	"	—
" — Southampton	"	—
" — Manchester	"	—

Segakaup

Tallinn — Stettin	tonn sh.	12—20/—
" — London	"	—
" — Stockholm,	Rk.	10—20/—

Või

Tallinn — Stettin	tünn sh.	1/6
-----------------------------	----------	-----

Kartulid

Tallinn —	tonn, Rk.	—
---------------------	-----------	---

Tallinna börs kursisedel

		7.IX.	9.IX.	11.IX.
1 dollar	O.	372	372	372
	M.	375	375	375
	T.	—	—	—
1 naelsterling	O.	1806	1806	1806
	M.	1821	1821	1821
	T.	—	—	—
100 Saksa riigimarka	O.	8850	8850	8850
	M.	8975	8975	8975
	T.	—	—	—
100 Soome mrk.	O.	937	937	937
	M.	947	947	947
	T.	—	—	—
100 Rootsi kr.	O.	10.000	10.000	10.000
	M.	10.100	10.100	10.100
	T.	—	—	—
100 Daani krooni	O.	9275	9350	9175
	M.	9475	9550	9375
	T.	—	—	—
100 Prantsuse frk.	O.	1745	1745	1745
	M.	1790	1790	1790
	T.	—	—	—
100 Holl. gulden.	O.	14.975	14.975	14.975
	M.	15.200	15.200	15.200
	T.	—	—	—
100 Latti	O.	7150	7150	7150
	M.	7250	7250	7250
	T.	—	—	—
100 Czechosl. kr.	O.	1110	1110	1110
	M.	1135	1135	1135
	T.	—	—	—
1 Eesti kroon	O.	—	—	—
	M.	—	—	—
	T.	100	100	100
100 Itaalia liiri	O.	1490	1570	1535
	M.	1530	1610	1575
	T.	—	—	—
100 Norra krooni	O.	7900	8200	8025
	M.	8100	8400	8225
	T.	—	—	—
100 Belgia franki	O.	1675	1675	1675
	M.	1715	1715	1715
	T.	—	—	—
100 Helveetsiafr.	O.	7200	7200	7200
	M.	7300	7300	7300
	T.	—	—	—
1 Tschervonets	O.	1900	1900	1900
	M.	1935	1935	1935
	T.	—	—	—
1 Austria shilling	O.	52,50	52,50	52,50
	M.	54,00	54,00	54,00
	T.	—	—	—
1000 Ungari kr.	O.	5,05	5,05	5,05
	M.	5,30	5,30	5,30
	T.	—	—	—